

Bendrojo kurso užduotys

I variantas

Perskaitykite pateiktą tekstą ir jį aptarkite.

Apibūdinkite teksto temą, keliamas problemas ir jų aktualumą.

Išsakykite savo požiūrį į problemą, pagrįskite jį remdamiesi tekstu ir savo patirtimi.

Kalbėdami mintis dėstykite nuosekliai ir aiškiai, kalbėkite taisyklingai, laikykitės kalbėjimo etikos reikalavimų.

Jūsų kalbėjimui skirtos 5 min. Likusiu laiku (5 min.) apie šį tekstą ir jame keliamas problemas diskutuokite su pokalbį palaikančiu vertintoju.

Viešumas – XXI amžiaus prievolė

Alisa Miniotaitė,

socialinių mokslų daktarė, bendrovės „Alisa Management Laboratory“ direktorė, lyderystės ekspertė

Kiekvienas turime rasti savo santykį su viešumu – plačiąja auditorija socialiniuose tinkluose. Vieni juose smaginas iš peties, kitus perveria pasidarygėjimas vien pagalvojus apie asmeninį įrašą – kaip apie priverstinį žygį į nudistų paplūdimį. Ne kiekvienas vartotojas siekia tokios aukštos natos – tūkstančių sekėjų, įtakos, populiarumo, didesnių pardavimų. Kitas nori palaikyti kontaktą su draugais, megzti naujas pažintis.

Įdomu, kad socialiniame tinkle visi esame prekė. Aš – prekė kaip vartotojas, tas, kuriam bus parodyta reklama; mus (vartotojus-vienetus) parduoda socialiniai tinklai, pritraukdami reklamos davėjus. Nuomonės formuotojas (*influenceris*) irgi prekė – savotiškas tinklas tinkle. Jis prekė ir reklamos užsakovams, ir mums – vartotojams (skanaujame jo parengtus įrašus). Socialinių poreikių tenkinimas – saulėtoji tinklų pusė. Vienu įrašu pasiunčiame žinią draugams apie gimusį kūdikį, mirusį tėvą, kelionę, aplankytą spektaklį, gauname patarimą, keliame rūpimą klausimą. Daug apleistų žmonių, turėdami bendraminčių būrį feisbuke, nebesijaučia vieniši.

Jie ne tik bendrauja (išlaikydami gyvybingas smegenis), bet ir sulaukia sveikinimų gimimo dienos proga. Anksčiau būtų negavę nė vieno, o šiandien, kad ir virtualus, nuo beveik nepažįstamo, jis šildo ir kuria artumo jausmą. Galų gale, girdime prisistatant: „Esu jūsų feisbuko draugas“. Su šiuo draugu kartais esame intymesni nei su tuo tikru, brangiu, bet jau dvidešimtį metų nematytu.

Jei viskas taip puiku, kurgi problema? Problema ta, kad nuolatinis viešumas socialiniuose tinkluose tampa kiekvieno aktyvesnio veikėjo, kūrėjo pareiga. Jei apie save nekalbėsi, gali būti, kad apie tave niekas nežinos. Šiandien apie profesionalus liudija ne darbai, o įrašai socialiniuose tinkluose. Moralė

tokia: jei negali apie savo darbus kalbėti viešai ir jais didžiulotis, matyt, nepasitiki savimi. O jei netiki savimi ir savo darbais, kodėl tavimi turėtų tikėti kiti?

Socialinių tinklų algoritmai skatina vartotojus komunikuoti reguliariai – tuomet įrašai rodomi platesnei auditorijai. Sėkmingesni – originalumu išsiskiriantys įrašai. Dėl šios priežasties net kuklūs autoriai linkę užimti radikalesnę poziciją, taip prisidėdami prie didesnio susipriešinimo visuomenėje. Galiausiai įrašai tampa varžybomis – kieno šaunesnis, kieno sulaukė daugiau patiktukų („like“) ir pasidalijimų. Įrašas turi žadinti emociją, būti pozityvus (pozityvūs – sėkmingesni), tačiau neretai siekiama populiarumo dramatiškais ir rėksmingais tekstais. Pasiekęs tūkstančio ribą, įrašas ima sulaukti automatinio žmonių „like“ – pradeda veikti bandos efektas.

Yra žmonių, kuriuos norėtume matyti socialiniuose tinkluose, tačiau jų ten nėra. Šie veikėjai, be jokios abejonės, saugo savo privatumą, yra jautrūs. Kita vertus, viešindami gyvenimo detales, šie žmonės jau niekada nebebūtų tuo, kuo yra dabar – paslaptingi, santūrūs.

Socialiniuose tinkluose – nebeatskiriamoje pasaulio tikrovėje – kuo intensyviausiai vyksta emociniai ir komerciniai mainai, tenkinami įvairiausi poreikiai. Kas naiviai, kas su išskaičiavimu, kas autentiškai, su pasimėgavimu, kas nuosaikiai ar atsiribojęs – visi savaip dalyvaujame šioje realybėje. Kiekvienas atradęs ar nustatęs savo santykį su tokiu viešumu.

(408 žodžiai)

Parengta pagal „Delfi.lt“ 2022 m. gruodžio 5 d. paskelbtą tekstą. Prieiga internete: <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/alisa-miniotaite-viesumas-xxi-amziaus-prievole.d?id=91936789>

Galimi klausimai diskusijai (pokalbį palaikančiam vertintojui). Pokalbį palaikantis vertintojas gali rinktis klausimus iš čia pateiktų arba užduoti kitus su tekstu ir jame nagrinėjama problema bei diskusijos eiga susijusius klausimus.

1. Kodėl, jūsų manymu, kai kurie žinomi žmonės neviešina savo gyvenimo?
2. Kaip suprantate straipsnio autorės mintį, kad socialiniuose tinkluose visi tampa prekėmis?
3. Ar pritariate kai kurių žmonių norui viešinti visus savo gyvenimo įvykius? Kodėl?
4. Ar pritariate, kad aktyviai reikštis socialiniuose tinkluose žmogų skatina savimeilė?
5. Kaip galima suprasti, kurie įrašai socialiniuose tinkluose yra patikimi, o kurie – melagingi arba pagražinti?

II variantas

Perskaitykite pateiktą tekstą ir jį aptarkite.

*Aptarkite teksto **temą**, keliamas **problemas** ir jų **aktualumą**. Pristatykite **autoriaus požiūrį**, argumentuotai jam pritarkite arba su juo polemizuokite.*

*Kalbėdami mintis dėstykite **nuosekliai** ir **aiškiai**, kalbėkite **taisyklingai**, laikykitės **kalbėjimo etikos** reikalavimų.*

Jūsų kalbėjimui skirtos 5 min. Likusiu laiku (5 min.) apie šį tekstą ir jame keliamas problemas diskutuokite su egzaminuotoju.

Skaitymas – pramoga ar (ir) savęs ieškojimas?

(Rašytoją, filosofą Jaroslavą Melniką kalbina Vaiva Lanskoronskytė)

Kokios yra svarbiausios mano gyvenimo knygos? Yra įvairių rašytojų, galbūt labiau filosofų, kurie man padarė įtaką. Kai kalbame apie tikrą skaitymą, o ne apie skaitinėjimą, reikia kreipti dėmesį, kaip skaitymas veikia asmenybę. Tikra literatūra turi veikti asmenybę. Žmogus turi daug skaityti jaunystėje, nes tuo metu formuojasi asmenybė. Netgi nereikia skaityti daug rašytojų, reikia atrasti pačius svarbiausius, kurie kurtų asmenybę.

Tikra literatūra yra kalbėjimas apie tiesą. Tai nėra atsipalaidavimas, tai yra dvasinis darbas. Ačiū Dievui, ir dabar, tam tikro komforto laikais, atsiranda žmonių, kurie skaito rimtąją literatūrą. Yra tokių skaitytojų, bet mažuma.

Vartotojiškos visuomenės žmogus kultūrą yra įpratęs vartoti. Tokiam žmogui rimta literatūra, rimtas menas tampa tarsi nebereikalingi, nes tai neteikia pramogos.

Žmogus dar niekada negyveno aplinkoje, kurią formuotų internetas, kur vos gimę vaikai žaistų su planšetiniais kompiuteriais. Internetas šiandien yra tarsi stebuklas, kuris leidžia viską sužinoti tą pačią akimirką, nereikia važiuoti į biblioteką, bet toks informacijos srautas, kokį turime jau dabar, neatitinka žmogaus smegenų galimybių. Iš kitos pusės, visose srityse auganti gausa sukelia infliaciją, o tai reiškia mažėjantį kiekvieno objekto svorį, žmogaus atmintis nebesugeba apdoroti ne tik to, kas buvo skaityta, bet netgi ir vietų, kuriose lankytasi, fotografuota. Internetas tarsi tampa netgi asmeninės atminties talpykla. *Facebookas* kartais pasiūlo įsimintiniausias tavo metų nuotraukas, o kai kurių iš jų net pats nebeatsimeni. Kažkas už tave patį atrenka prisiminimus. Taip pat žmonės naudojami kompiuterinėmis programomis, kurios primena, ką vieną ar kitą dieną reikia daryti. Socialiniuose tinkluose pagal interesus mums atrenkami renginiai, į kuriuos turėtume eiti. Smegenys ilgainiui atpranta pačios dirbti...

Kai žmogus tampa priklausomas nuo technologijų, asmenybės faktiškai nebelieka. Čia pasirodo tamsioji pusė. Baisiausia, kai žmogus atpranta pats mąstyti, planuoti.

Taip mūsų gyvenime viskas virtualėja, ypač čia reikėtų kalbėti apie knygas. Viskas persikelia į ekraną ir vis mažiau dalykų galime pačiuPINėti, pajaušti...

Manau, kad materialinio substrato praradimas veikia mūsų sąmonę. Nors, be abejo, negalime teigti, kad internete yra vien minusai. Turi užaugti asmenybė, kuri gebėtų pasirinkti, kiek jai laiko praleisti internete, o kiek atsijungus nuo tinklo. Deja, išsivystė žmogus, kuris nebegeba savęs kontroliuoti, jis yra taip užhipnotizuotas, paveiktas technologijų ir nebegali pats savęs sustabdyti. Vienintelis kelias – laikas nuo laiko valios pastangomis atsijungti nuo išorinio pasaulio, nuo tinklo. Žmogus tikrai gali pasimesti sraute. Jis turi savęs nuolat klausti, ar visa ta informacija jam yra reikalinga. Tačiau ne kiekvienas jau begali tai padaryti. Jaunoji karta nebeįsivaizduoja savo gyvenimo be šios informacijos. Toji informacija tikrajam žmogaus „aš“ nėra reikalinga.

(398 žodžių)

Parengta pagal „Bernardinai.lt“ 2016 m. vasario 26 d. paskelbtą interviu. Prieiga internete: <https://www.bernardinai.lt/2016-02-26-j-melnikas-skaitymas-pramoga-ar-ir-saves-ieskojimas/>

Galimi klausimai diskusijai (pokalbį palaikančiam vertintojui). Pokalbį palaikantis vertintojas gali rinktis klausimus iš čia pateiktų arba užduoti kitus su tekstu ir jame nagrinėjama problema bei diskusijos eiga susijusius klausimus.

1. Kodėl, jūsų manymu, šiuolaikinė visuomenė daugiau laiko skiria socialiniams tinklams, o ne knygoms?
2. Kuo labiau pasikliaujate, kai reikia pagrįsti nuomonę – knygomis ar socialiniais tinklais? Kodėl?
3. Ar pritariate autoriaus minčiai, kad pasikliaujant programėlėmis, socialiniais tinklais „smegenys ilgainiui atpranta pačios dirbti“?
4. Ar pritariate minčiai, kad tikra literatūra yra „ne atsipalaidavimas, o dvasinis darbas“?
5. Kaip, jūsų manymu, galima paskatinti žmones daugiau skaityti?